

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра реабілітаційної медицини

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Медична реабілітація,
фізіотерапія та курортологія»

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина;
(код та найменування спеціальності)

Розробник: завідувач кафедри реабілітаційної медицини,
д.мед.н., професор Шмакова І.П.

О д е с а
2020

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри реабілітаційної медицини

«27» серпня 2020р. Протокол № 1

Завідувач кафедри:

проф. Шмакова І.П.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін «27» серпня 2020р. Протокол № 1

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін:

проф. Мацегора Н.А.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ «16» вересня 2020р. Протокол № 1

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма навчальної дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» стосується поглиблення професійних знань, ознайомлення з основними досягненнями у галузі медичної реабілітації, курортології та фізіотерапії, в тому числі, організації реабілітаційної допомоги населенню України, діагностиці та сучасних методів комплексного медикаментозного та немедикаментозного лікування, профілактики захворювань внутрішніх органів, набуття необхідних для повсякденної практики знань з невідкладної допомоги хворим з внутрішньою патологією, основ клінічної фармакології. Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань, необхідних лікарю-інтерністу для проведення самостійної лікувальної та консультативної роботи.

Програма навчальної дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» є розуміння принципів функціонального

відновлення при ураженнях нервової, серцево-судинної, кістково-м'язової та інших систем організму, загальних принципів діагностики та лікування, організації та проведення реабілітаційного обстеження, організації та надання пацієнт-центричної, ціль-спрямованої реабілітаційної допомоги на засадах Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) особам усіх вікових груп з указаними станами здоров'я, що призводять до обмежень життєдіяльності, а також лікувальної дії природних та преформованих фізичних факторів, методик їх застосування, показань та протипоказань до призначення при різних захворюваннях.

Міждисциплінарні зв'язки:

навчальна дисципліна «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» базується на вивченні здобувачами нормальної та патологічної клінічної анатомії, клінічної хімії, медичної фізики, загальної та клінічної патологічної фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, загальної фармації та клінічної фармакології, пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії, інфекційних хвороб, сімейної медицини, фтизіопульмонології, внутрішньої медицини, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формувати умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».

1.1 Метою вивчення є набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо галузі фізична та реабілітаційна медицина, практичного застосування принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, загального клінічного та реабілітаційного обстеження, зокрема проведення лабораторної та інструментальної діагностики, обговорення результатів реабілітаційного обстеження з членами мультидисциплінарної реабілітаційної команди, визначенні реабілітаційного прогнозу пацієнта.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) сформувані умінь застосовувати знання з фізичної та реабілітаційної медицини у процесі подальшого навчання та професійній діяльності відповідно до принципів доказової медицини;
- 2) поглиблено вивчити визначення необхідного комплексу реабілітаційних втручань та організації надання реабілітаційної допомоги членами мультидисциплінарної реабілітаційної команди, складання та реалізації індивідуальної програми реабілітації, проведення оцінювання наприкінці реабілітаційного циклу, маршрутизації пацієнтів різного профілю;
- 3) здобути поглиблені знання щодо використання різноманітних фізичних чинників при лікуванні хворих на різних стадіях патологічного процесу, відносно саногенетичного ефекту природних та преформованих фізичних

факторів, розуміння основних принципів фізіопрофілактики та курортології;
4) ознайомитись з основними документами (порядки, накази, стандарти), що регламентують надання медичної допомоги за профілем фізичної та реабілітаційної медицини.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини.

- *загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7*

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

- *спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10*

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини та фармації майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та фармації відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН16, ПРН17

-Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення

ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини та фармації.

ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.

ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

ПРН17. Демонструвати академічну добросовісність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».

Аспірант (здобувач) має знати:

- 1) етіологію, патогенез, сучасні класифікації, засоби профілактики захворювань внутрішніх органів;
- 2) клінічну картину, сучасні особливості перебігу та можливі ускладнення захворювань внутрішніх органів, в тому числі особливості перебігу в різних вікових групах, при коморбідних та поліморбідних станах;
- 3) сучасні методи клінічного та лабораторно-інструментального обстеження хворих з кістковом'язовими та неврологічними хворобами (включаючи рентгенологічні, радіонуклідні, ультразвукові, ангіографічні, компютерні та МРТ-діагностику), розуміти інформативність, чутливість та специфічність цих методів;
- 4) сучасні критерії діагнозу захворювань внутрішніх органів;
- 5) сучасні методи лікування та покази / протипокази до їх застосування;
- 6) фармакологічну характеристику основних класів лікарських препаратів та механізми їх дії;
- 7) принципи раціонального вибору лікарських засобів для лікування основних патологічних симптомів та синдромів, в тому числі, при невідкладних станах в клініці внутрішніх хвороб;
- 8) саногенетичні механізми впливу фізичних факторів, лікувальної фізкультури, дієти та курортної терапії;
- 9) методи функціонального оцінювання: спеціалізовані шкали та опитувальники, оцінку неврологічного статусу, мануальне м'язове тестування, динамометрію, оцінювання м'язового тону, ізокінетичне тестування, оцінювання обсягу рухів в суглобах та довжини кінцівок, обстеження хребта та суглобів, спостережний та інструментальний аналіз ходи, балансу та координації, оцінювання функції сфінктерів та інтерпретація уродинамічних тестів.
- 10) основні положення та принципи фізичної та реабілітаційної медицини; основні завдання фізичної та реабілітаційної медицини на різних етапах реабілітаційного процесу;
- 11) що таке реабілітаційна команда, склад, принципи взаємодії; будувати реабілітаційний план; оцінювати ефективності впливу реабілітаційних заходів; вміти використовувати Міжнародну класифікацію функціонування (МКФ).

Аспірант (здобувач) має вміти:

- 1) складати індивідуальну програму реабілітації та індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю) для кожної особи з обмеженням життєдіяльності (особи з інвалідністю / дитини з інвалідністю) з метою проведення проблемно-орієнтованої, пацієнт-центричної реабілітації відповідно до реабілітаційного періоду із залученням відповідних фахівців.
- 2) організувати командну взаємодію між фахівцями, залученими до реабілітації, з проведенням регулярних зборів.
- 3) застосовувати медичні інтервенції: медикаментозну терапію - лікування болю, запалення, системна регуляція м'язового тону, поліпшення когнітивних функцій, кальцієвого обміну кісток; медичні процедури - ін'єкції з введенням медикаментів, ботулотоксинів, пункції суглобів, регенеративні ін'єкційні

техніки, блокади, інші техніки введення медикаментів, включаючи епідуральне, інтратекальне та помпове введення; медичні маніпуляції - заміна трахеостомічної канюлі, назогастрального зонду, катетеризація сечового міхура (постійна та переміжна), лікування пролежнів та некректомія, методи апаратної фізіотерапії (електротерапія, біологічний зворотний зв'язок, термотерапія, бальнеотерапія), преформовані фізичні чинники; методики нейромодуляції/неінвазивної стимуляції мозку; системи віртуальної реальності; методи рухової реабілітації, мануальну терапію; маневри при периферичних вестибулярних розладах; менеджмент дисфагії; методи дієтотерапії (поради та консультування з харчування); оцінку пацієнта з призначенням допоміжних технологій, протезування, ортезування, технічних засобів реабілітації (починаючи з простих технологій - палиці, милиці, до складних засобів - моторизовані візки, комп'ютерні системи, та робототерапії); інтервенції з освіти пацієнтів/родин/надавачів реабілітаційної допомоги.

4) використовувати Міжнародну класифікацію функціонування (МКФ).

5) організовувати, очолювати та забезпечувати координацію виконання повного реабілітаційного циклу: медичне та реабілітаційне обстеження, встановлення реабілітаційних цілей, визначення реабілітаційних втручань, необхідних для досягнення цих цілей.

б) проводити медичне обстеження пацієнта (особи з обмеженням життєдіяльності), аналізувати та інтерпретувати результати методів параклінічного обстеження, зокрема дані рентгенологічного, радіологічного, ультразвукового, електронейроміографічного, електрокардіографічного досліджень, тестів оцінки функціонального стану серця та легень.

7) застосовувати методи функціонального оцінювання: спеціалізовані шкали та опитувальники, оцінку неврологічного статусу, мануальне м'язове тестування, динамометрію, оцінювання м'язового тону, ізокінетичне тестування, оцінювання обсягу рухів в суглобах та довжини кінцівок, обстеження хребта та суглобів, спостережний та інструментальний аналіз ходи, балансу та координації, оцінювання функції сфінктерів та інтерпретація уродинамічних тестів.

8) оцінювати та інтерпретувати дані ергометричного обстеження.

9) складати індивідуальну програму реабілітації та індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю) для кожної особи з обмеженням життєдіяльності (особи з інвалідністю / дитини з інвалідністю) з метою проведення проблемно-орієнтованої, пацієнт-центричної реабілітації відповідно до реабілітаційного періоду із залученням відповідних фахівців.

10) здійснювати підготовку медичної документації для проведення медико-соціальної експертизи.

11) застосовувати методи експертно-реабілітаційної діагностики, брати участь у проведенні медико-соціальної експертизи. Надавати невідкладну допомогу при гострих станах, що виникають упродовж реабілітаційних втручань.

12) співпрацювати з лікарями інших спеціальностей, іншим медичним персоналом та службами.

13) брати участь у моніторингу здоров'я населення та обмежень життєдіяльності, сприяє поширенню знань з організації реабілітаційної допомоги серед населення.

14) вести лікарську документацію.

2. Інформаційний обсяг дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» складається з 12 кредитів ЄКТС (360 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 180 аудиторних годин та 180 годин для самостійної роботи.

3. Структура навчальної дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».

Структура навчання	Кількість годин, з них				Вид контролю
	Всього (годин/кредиті в ECTS)	Аудиторних		СРС	
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття		
«Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».	360/12	10	170	180	Іспит

**4. Теми лекцій та семінарських занять
Тематичний план лекцій**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Історія виникнення і розвитку фізичної та реабілітаційної медицини у Європі, в Україні. Місце ФРМ у системі охорони здоров'я.	2
2.	Реабілітаційна команда, склад, принципи взаємодії, побудова реабілітаційного плану, оцінка ефективності впливу міждисциплінарний підхід, цілі та завдання ФРМ. Дефініція та основні поняття ФРМ. Структура Міжнародної класифікації функціонування.	2
3.	Методи оцінювання функціонального стану пацієнта, оціночні шкали Фізична та реабілітаційна медицина на різних етапах реабілітаційного процесу.	2
4.	Методи фізичної та реабілітаційної медицини	2
5.	Лікувальне застосування факторів механічної природи, електромагнітотерапія, курортна терапія.	2
РАЗОМ		10

Тематичний план семінарських та практичних занять.

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Сем	Пр
Загальні основи фізичної та реабілітаційної медицини			
1	Історія виникнення і розвитку фізичної та реабілітаційної медицини в Україні		2
2	Історія виникнення і розвитку лікувальної фізкультури		2
3	Дефініція та основні поняття ФРМ		2
4	Місце ФРМ у системі охорони здоров'я, міждисциплінарний підхід, цілі та завдання ФРМ		2
5	Фізична та реабілітаційна медицина на різних етапах реабілітаційного процесу		2
6	Реабілітаційна команда, склад, принципи взаємодії, побудова реабілітаційного плану, оцінка ефективності впливу		2
7	Методи оцінювання функціонального стану пацієнта, оціночні шкали	2	2
8	Дозування фізичного навантаження, класифікація фізичних вправ, що використовуються в ФРМ	2	2
9	Авторські методики, що застосовуються у ФРМ (Rood, Bobat, PNF, Brunnstorm)		2
10	Загальна характеристика, структура та використання Міжнародної класифікації функціонування	2	2
		6	20
Методи фізичної та реабілітаційної медицини			
11	Електромагнітотерапія (електротерапія постійним струмом, імпульсна електротерапія, низькочастотна електротерапія,	2	2
12	Фототерапія		2
13	Лікувальне застосування факторів механічної природи (вібротерапія, дистанційна ударно-хвильова терапія, лікувальне застосування	2	2
14	Термотерапія (теплотерапія, кріотерапія)		2
15	Гідротерапія (душі, ванни, колоногідротерапія, лазні)		2
16	Термотерапія (теплотерапія, кріотерапія)		2
17	Курортна терапія (кліматотерапія, бальнеотерапія, пелоидотерапія)	2	2
18	Основні напрямки ерготерапії та види відновлювальної життєвої діяльності хворого. Функціональні обов'язки		2

19	Менеджмент проявів гіподинамічного синдрому (контрактур, пневмоній, сечового міхура, кишківника)		2
20	Ортезування, протезування.		2
		6	20
Фізична та реабілітаційна медицина при захворюваннях серцево-судинної системи			
21	ФРМ при ішемічній хворобі серця	2	2
22	ФРМ при інфаркті міокарда		2
23	ФРМ при гіпертонічній хворобі		2
		2	6
Фізична та реабілітаційна медицина при захворюваннях органів дихання			
24	ФРМ при пневмонії		4
25	ФРМ при бронхіальній астмі		4
26	ФРМ при хронічних обструктивних захворюваннях легень	2	4
27	ФРМ при туберкульозі легень		2
		2	14
Фізична та реабілітаційна медицина при захворюваннях органів травлення			
28	ФРМ при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту	2	4
29	ФРМ при хронічних захворюваннях гепатобіліарної системи		4
		2	8
Фізична та реабілітаційна медицина при захворюваннях і травмах нервової системи			
30	Анатомо-фізіологічні структури рухової сфери. Симптоматологія рухових розладів.		2
31	ФРМ при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи	2	4
32	ФРМ при органічних захворюваннях і травмах центральної нервової системи		4
33	ФРМ при травмах спинного мозку		4

34	ФРМ при дитячих церебральних паралічах	2	6
35	ФРМ при функціональних захворюваннях центральної нервової системи		4
		4	24
Фізична медицина при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин			
36	ФРМ при захворюваннях щитоподібної залози		2
37	ФРМ при метаболічному синдромі, ожирінні		4
38	ФРМ при цукровому діабеті	2	2
39	ФРМ в акушерстві		4
40	ФРМ в гінекології		2
41	ФРМ при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів		4
42	ФРМ при оперативних втручаннях на органах черевної порожнини		4
43	ФРМ при оперативних втручаннях на органах грудної клітки		2
44	ФРМ при захворюваннях та ушкодженнях опорно-рухового апарату		6
45	ФРМ при захворюваннях дитячого віку		6
46	Основи реабілітаційної допомоги інвалідам Індивідуальна програма реабілітації, технічні засоби реабілітації		4
47	ФРМ в геронтології		2
48	ФРМ при захворюваннях щелепно-лицевої ділянки		4
49	Психологічна реабілітація		4
50	Лікувальне харчування в програмах реабілітації		2

5. Самостійна робота

Тематичний план самостійної роботи слухача (СРС)

№ з/п	ТЕМА	Години
-------	------	--------

1	Історія розвитку фізичної та реабілітаційної медицини в Україні	2
2	Дефініція та основні поняття ФРМ	2
3	Місце ФРМ у системі охорони здоров'я, міждисциплінарний підхід, цілі та завдання ФРМ	2
4	Фізична та реабілітаційна медицина на різних етапах реабілітаційного процесу	2
5	Реабілітаційна команда, склад, принципи взаємодії, побудова реабілітаційного плану, оцінка ефективності впливу	2
6	Методи оцінювання функціонального стану пацієнта, оціночні шкали	2
7	Дозування фізичного навантаження, класифікація фізичних вправ, що використовуються в ФРМ	2
8	Авторські методики, що застосовуються у ФРМ (Rood, Bobat, PNF, Brunnstorm)	2
9	Загальна характеристика, структура та використання Міжнародної класифікації функціонування	4
10	Електромагнітотерапія (електротерапія постійним струмом, імпульсна електротерапія, низькочастотна електротерапія, середньочастотна електротерапія, ультрависокочастотна електротерапія, магнітотерапія)	4
11	Фототерапія	4
12	Лікувальне застосування факторів механічної природи (вібротерапія, дистанційна ударно-хвильова терапія, лікувальне застосування ультразвуку, аероіонотерапія, аерозольтерапія, галоаерозольна терапія, аерофітотерапія)	4
13	Термотерапія (теплотерапія, кріотерапія)	2
14	Гідротерапія (душі, ванни, колоногідротерапія, лазні)	4
15	Термотерапія (теплотерапія, кріотерапія)	4
16	Курортна терапія (кліматотерапія, бальнеотерапія, пелоидотерапія)	4
17	Основні напрямки ерготерапії та види відновлювальної життєвої діяльності хворого. Функціональні обов'язки ерготерапевта та	4
18	Менеджмент проявів гіподинамічного синдрому (контрактур, пневмоній, сечового міхура, кишківника)	2

19	Ортезування, протезування.	4
20	ФРМ при ішемічній хворобі серця	4
21	ФРМ при інфаркті міокарда	4
22	ФРМ при гіпертонічній хворобі	4
23	ФРМ при нейро-циркуляторній дистонії, гіпотонії.	4
24	ФРМ при пневмонії	4
25	ФРМ при бронхіальній астмі	4
26	ФРМ при хронічних обструктивних захворюваннях легень	4
27	ФРМ при туберкульозі легень	4
28	ФРМ при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту	4
29	ФРМ при хронічних захворюваннях гепатобіліарної системи	4
30	Анатомо-фізіологічні структури рухової сфери. Симптоматологія рухових розладів.	4
31	ФРМ при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи	4
32	ФРМ при органічних захворюваннях і травмах центральної нервової системи	4
33	ФРМ при травмах спинного мозку	4
34	ФРМ при дитячих церебральних паралічах	4
35	ФРМ при функціональних захворюваннях центральної нервової системи	4
36	ФРМ при захворюваннях щитоподібної залози	4
37	ФРМ при метаболічному синдромі, ожирінні	4

38	ФРМ при цукровому діабеті	4
39	ФРМ в акушерстві	4
40	ФРМ в гінекології	4
41	ФРМ при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів	4
42	ФРМ при оперативних втручаннях на органах черевної порожнини	4
43	ФРМ при оперативних втручаннях на органах грудної клітки	4
44	ФРМ при захворюваннях та ушкодженнях опорно-рухового апарату	4
45	ФРМ при захворюваннях дитячого віку	4
46	Основи реабілітаційної допомоги інвалідам Індивідуальна програма реабілітації, технічні засоби реабілітації	4
47	ФРМ в геронтології	4
48	ФРМ при захворюваннях щелепно-лицевої ділянки	4
49	Психологічна реабілітація	4
50	Лікувальне харчування в програмах реабілітації	4
	РАЗОМ	180

**Види індивідуальної роботи аспірантів за курсом
«Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».**

Тема	Кількість годин
Індивідуальна робота: Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри. Доповідь реферату на практичному занятті. Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті.	за вибором

Написання тез, статей	
Впровадження наукових та інноваційних напрацювань в практику лікувального закладу відповідно до обраного наукового напрямку кафедри.	

6. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає:

- оволодіння сучасними методами дослідження в науково-дослідних лабораторіях кафедри фармакології та фармакогнозії;
- підготовка до друку навчально-методичного посібника та комплекту тестових завдань за одним з розділів фармакології;
- відвідання лекційних та практичних занять зі студентами, які проводять викладачі кафедри

7. Завдання для самостійної роботи

- Підготовка відповідей на теоретичні питання за темами семінарських занять.

8. Методи навчання

У процесі проведення лекційних та семінарських занять передбачається застосування таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання ситуаційних задач;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- тести контролю знань.

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. Навчальна діяльність аспірантів (пошукувачів) контролюється на практичних заняттях під час поточного контролю відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача зі слухачем. При оцінюванні навчальної діяльності перевага надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою.

Рекомендується застосовувати такі засоби діагностики рівня

підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи слухачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті, а також на підсумковому контролі (іспиті).

Оцінка успішності з дисципліни є рейтинговою і виставляється за 200 бальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковим контролем з дисципліни дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія» є іспит.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Дайте визначення термінам “фізіотерапія”, “медична реабілітація” (реабілітаційна медицина), «фізична терапія».
2. Які основні завдання фізичної реабілітації.
3. Що включає в себе фізична реабілітація.
4. Які основні складові Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.
5. Поняття про мультидисциплінарну бригаду.
6. Що скривається за терміном «Реабілітаційний діагноз».
7. Види реабілітації.
8. Які основні групи фізичних лікувальних факторів? Назвіть основні принципи застосування фізичних лікувальних засобів.
9. Загальні показання до застосування фізичних лікувальних факторів?
10. Назвіть головні курорти України та їх лікувальний профіль.
11. Назвіть періоди медичної реабілітації.
12. Назвіть основні принципи медичної реабілітації.
13. Що таке гальванізація?
14. Що таке електрофорез лікарських речовин, основні його види?
15. При яких клінічних синдромах застосовується діадинамо-, ампліпульс- та інтерференцтерапія?
16. Дайте пояснення методу церебральної електроаналгезії, назвіть основний апарат.
17. Назвіть основні види електростимуляції.
18. Що розуміється під терміном ЧЕНС-терапія (короткоімпульсна терапія), для чого вона застосовується?
19. Які показання до застосування електросну?
20. Що таке мікрохвильова терапія, які ви знаєте апарати?
21. Що розуміється під терміном магнітотерапія?
22. При яких захворюваннях призначається індуктотермія та мікрохвильова терапія?
23. У яких періодах запальних процесів ефективно електричне поле УВЧ?

24. Що розуміється під терміном КВЧ-терапія? Основний напрям її застосування.
25. Дайте фізичне визначення поняття “світло”.
26. Які промені виділяються у спектрі світла?
27. Вкажіть хвильові діапазони ДУФ, СУФ і КУФ.
28. Лазеротерапія: механізм дії, лікувальні ефекти, показання, протипоказання, методики, дозування, апаратура.
29. Який вплив низькочастотного магнітного поля на рідкокристалічні структури мембрани і цитоплазму клітин? Поясніть значення виникаючих у цих структурах змін для функціонування клітин.
30. Перелічіть основні види низькочастотної магнітотерапії, графічно зобразьте види магнітних полів, які використовуються в них.
31. Поясніть роль магнітогідродинамічних сил у зміні локального кровотока і метаболізму клітин.
32. При дії якого магнітного поля можлива поява тепла в тканинах? Чому?
33. Назвіть протипоказання до низькочастотної високоінтенсивної магнітотерапії. Чи є наявність у тканинах хворого металевих сторонніх тіл протипоказанням для проведення процедур?
34. Які фізико-хімічні передумови для сполученого застосування магнітних полів та лазеротерапії (методика магнітолазеротерапії)?
35. Назвіть основні види поверхневого застосування прісної й мінеральної води.
36. Дайте критерії оцінки прісної питної води.
37. Що таке лікувальні мінеральні води?
38. Чи може прісна питна вода застосовуватися поверхнево й внутрішньо з лікувальною метою?
39. Назвіть лікувальні ванни й ванночки, які найбільш часто застосовуються.
40. Як розділяють лікувальні мінеральні води за ступенем мінералізації?
41. Основні показання до поверхневого застосування сірководневих, вуглекислих, радонових і йодобромних вод.
42. Основні показання до внутрішнього застосування мінеральних вод.
43. Назвіть основні фактори термовпливів на організм людини (теплові та холодіві).
44. Дайте визначення гіпотермії, кріотерапії, екстремальної кріотерапії.
45. Що таке лікувальні грязі? Назвіть основні грязьові курорти України. Основні показання й протипоказання до грязелікування.
46. Що включається в поняття “кліматотерапія”? Назвіть кліматичні курорти України.
47. Назвіть основні фактори механічної природи.
48. Дайте визначення ультразвуку, ультрафонофорезу. Показання та протипоказання до застосування ультразвуку.
49. Сформулюйте основні показання та протипоказання до призначення природних і преформованих лікувальних фізичних чинників у дітей та підлітків.

50. Класифікація фізичних вправ в ЛФК. Дозування і критерії величини фізичного навантаження в ЛФК
- 51 Засоби, методи і форми ЛФК, показання та протипоказання до ЛФК;
51. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Принципи побудови занять лікувальною гімнастикою при окремих захворюваннях;
52. Масаж при серцево-судинних захворюваннях.
53. Значення ЛФК в лікуванні травм. Завдання і механізм лікувальної дії фізичних вправ при травмах.
54. Механізм лікувальної дії і принципи методики фізичних вправ при захворюваннях суглобів, поєднання їх з фізіотерапією.
55. Захворювання і травми головного мозку, методика лікувальної гімнастики;
56. Поняття про дитячі церебральні паралічі. Організація лікування дітей з ДЦП.
57. Види масажу (лікувальний, гігієнічний, спортивний, точковий, сегментарний, косметичний, самомасаж).
58. Вимоги до масажує і масажиста;
59. Контроль над перенесенням і ефективністю ЛФК та масажу.
60. Техніка та прийоми класичного масажу. Засоби масажу.
61. Апаратний масаж. Його види.
62. Скласти реабілітаційну програму для пацієнта з інфарктом міокарду.
63. Розробити реабілітаційну програму для пацієнта з інсультом.
64. Підібрати реабілітаційну програму для пацієнта з травмою спинного мозку.
65. Скласти реабілітаційну програму для дітей з ДЦП.
66. Методи розвантаження хребта.
67. Які особливості надання фізичної та реабілітаційної допомоги пацієнтам хоспісного та паліативного профілю.

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

До підсумкового контролю (іспиту) аспірант (пошукувач) допускаються лише при відсутності академічної заборгованості і середньому балу за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Оцінка за дисципліну є середнім арифметичним двох складових:

- 1) середній поточний бал як середнє арифметичне всіх поточних оцінок;
- 2) традиційна оцінка за іспит.

Отриманий середній бал за дисципліну конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою шляхом помноження середнього арифметичного на 40.

Шкала оцінювання рівня опанування дисципліни

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
-------------------------------------	--------------------------------------

185 - 200	Відмінно	5
151 - 184	Добре	4
120 – 150	Задовільно	3
<120	Незадовільно	2

12. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Медична реабілітація, фізіотерапія та курортологія».
2. Лекції з дисципліни (презентації, відео лекції).
3. Методичні розробки для аспірантів (пошукувачів) для семінарських занять.
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь аспірантів.
5. Підручники та навчальні посібники.
6. Наукові роботи професорсько-викладацького складу кафедри та інших дослідників з проблем філософії та методології науки.
7. Збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, ситуаційні завдання у складі методичних розробок для студентів.

13. Рекомендована література

1. Електронний ресурс - Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України - <http://www.moz.gov.ua>.
2. Електронний ресурс - Указ Президента України «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» - <http://wvm.president.gov.ua/documents/6782015-19605>.
3. Електронний ресурс - Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 №]0.08-р «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» - <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-planu-zahodiv-iz-vprovadzhennya-v-ukrayini-mizhnarodnoyi-klasifikaciyi-fimkcionuvannya-obmezhen-zhittiyediyalnosti-ta-zdorovya-ta-mizhnarodnoyi-klasifikaciyi-funkcionuvannya-obmezhen-zhittiyediyalnosti-ta-zdorovya-ditej-i-pidlitkiv>.
4. Електронний ресурс - Наказ МОЗ України від 23.05.2018 № 981 «Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» - <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-23-052018-981-prozatverdzhennja-perekladu-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%e2%80%99ja-ta-raizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%e2%80%99ja-ditej-i-pidlitkiv>.

5. Електронний ресурс - Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я - [http:// moz.gov.ua/mkf](http://moz.gov.ua/mkf).
6. Електронний ресурс - Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» - [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12).
7. Електронний ресурс - Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>.
8. Електронний ресурс - Закон України «Про освіту» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
9. Електронний ресурс — Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського - <http://www.nbu.gov.ua>.
10. Електронний ресурс - Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua>.
11. Електронний ресурс - Вища освіта в Україні - [http:// osvita.ua/vnz](http://osvita.ua/vnz).
12. Електронний ресурс - WHO World Report on Disability [Internet]. WHO. [cited 2014 Nov 8]. Available from: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en.
13. Електронний ресурс — WHO global disability action plan 2014-2021 [Internet], WHO. [cited 2014 Oct 21]. Available from: <http://www.who.int/disabilities/actionplan/en>.
14. Електронний ресурс - World Health Organization. Rehabilitation 2030: a call for action: Meeting report [Internet]. WHO; 2017. Available from: <http://www.who.int/disabilities/care-rehab-2030/en>
15. Фізіотерапія і медична реабілітація: порадник. У 2-х томах / В.М. Запорожан, І.П. Шмакова, В.В. Кенц [та ін.]; за ред. В.М. Запорожана. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2010. – Т. 1. Фізичні, лікувальні та профілактичні фактори, пристрої та методи. – 88 с.
16. Владимиров А. А. Физиотерапия. Т. 1 / А. А. Владимиров. – Киев, 2013. – 384 с.
17. Фізіотерапія : підручник / за ред. проф., д. мед. н. О. А. Владимірова, проф., д. мед. н. В. В. Єжова, з. д. н. РФ, проф., д. мед. н. Г. М. Пономаренко. – К.: Формат, 2013. – 432 с.
18. Федоров С.М. Фізіотерапевтичні методи в кн. «Еталони практичних навиків для лікарів загальної практики – сімейної медицини (навч.-метод. посібн.)» / Під ред. Вороненка Ю.В., Лисенка Г.І.– К., 2012.– с.184– 205.
19. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії; підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг.ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль: ТДМУ, 2018. – 372.
20. Золотарева Т.А. Медицинская реабилитация / Т.А. Золотарева, К.Д. Бабов. – К.: КИМ, 2012. – 496 с.
21. Пшетаковский И.Л. Пути здоровья, качества жизни и активного долголетия / И.Л. Пшетаковский, И.П. Шмакова. – Одесса: Астропринт. 2013. – 250 с.
22. Физиотерапия и курортология / Под ред. В. М. Боголюбова. – Москва : Бином, 2016. – 312 с.

23. Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Available from: <http://apps.who.int/classifications/icfbrowser/>. Accessed: November 12, 2018.
24. STEPS-Stroke manual (version 1.2). The WHO STEPwise approach to stroke surveillance. Geneva; WHO. Available from: http://www.who.int/ncd_surveillance/en/steps_stroke_manual_v1.2.pdf. Accessed 7 February 2017.
25. World Health Organization. How to use the ICF: A practical manual for using the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Exposed draft for comment. October 2013. Geneva: WHO, 127 p.
26. White book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. J Rehabil Med. 2007;(45 Suppl):6-47.doi: 10.2340/16501977-0028.
27. Пономаренко Г.Н., Улащик В.С. Инновационные технологии физиотерапии. – СПб, 2012. – 250 с.
28. Физическая и реабилитационная медицина: национальное руководство / под ред. Г.Н. Пономаренко. – М.: ГЕОТАР–Медиа, 2016. – 688 с.
29. Физиотерапия : нац. руководство / под ред. Г. Н. Пономаренко. – М. : ГЕОТАР–Медиа, 2014. – 854 с.
30. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи: нормативні показники, трактування змін. 27-е вид.. Мостовий Ю.М.. Центр ДЗК м.Київ 2020. 800с.
31. Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації і стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Вінниця, 2019. – С. 11 – 62.
32. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1-8: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. 2019. 680с.
33. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 2. Розділи 9-24: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. 2019. 584с. 5. Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини 2018/19. Свінціцький А.С., Гаєвські П.. Практична Медицина 2018. 1632с.
34. Gutenbnmner C., Tederko P., Grabljevec K., Nugraha B., 29. Responding to the World Health Organization Global Disability Action Plan in Ukraine: developing a National Disability. Health and Rehabilitation Plan J Rehabil Med. - 30. 2018 (50). - P.33S—341.
35. European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. Eur J Phys Rehabil Med 2018 - Vol.54(2).-P. 125-321.
36. Електронний ресурс RL. Braddom. Physical Medicine and Rehabilitation / R.L. Braddom. - England: Elsevier Science 2011.-1536 с.
37. Physical Medicine and Rehabilitation Board Review, 3rd Edition / Sara J.Cuccurillo // Demos Medical: 2015, 1111p.
38. Acute Medical Rehabilitation (Text book Volume 1) / Stam H.J., Buyruk H.M., Melvin J.L.. Srncki G eds // VitaMed: 2012, 521p.
39. Acute Medical Rehabilitation (Text book Volume 1) Stam H.J.,//VitaMed: 2012, 138p.

40. European core curriculum in neurorehabilitation / Sandrini G., Binder H., Hómborg V., Saltuari L., Tarkka I., Smania N., Corradini C., Giustini A., Katterer C., Picari L., Diserens K., Koenig E., Geurts A., Anghelescu A., Opara J., Tonin P., Kwakkel G., Golyk V., Onose G., Pérennou D., Picelli A. *II Funct Neurol.* 2017 Apr-Jun; 32(2): 63-68.
41. European Union of Medical Specialists (UEMS) Section of Physical & Rehabilitation Medicine: A position paper on physical and rehabilitation medicine in acute settings./ Ward A, Gutenbrunner C., Damjan H., Giustini A., Delarque A. // *J Rehabil Med.* -2010 (42): P.417-124.
42. A position paper on physical & rehabilitation medicine programmes in post-acute settings / Ward A, Gutenbrunner C., Giustini A., Delarque A., Fialka-Moser V., Kiekens C., Bensanu M., Christodoulou N. // *J Rehabil Med* 2012; (44): P.289-298.
43. Evidence Based Position Paper on Physical and Rehabilitation Medicine. (PRM) professional practice for persons with stroke. The European PRM position (UEMS PRM Section) / Kuzcukdeveci A.A, Sribrant Sunnerhagen K., Golyk V., Delarque A, Ivanova G., Zampolini M., Kiekens C., Varela Donoso E., Christodoulou N. // *Eur J Phys Rehabil Med*: DOI: I0.23736/S1973-9087.18.0550I-6 [Epub ahead of print].
44. Evidence based position paper on physical and rehabilitation medicine professional practice for adults with acquired brain injury. The European PRM position (UEMS PRM Section) / Grabljevec K., Singh R., Denes Z., Angerova Y., Nunes R., Boldrini P., Delargv M., Laxe S., Kiekens C., Varela Donoso E., Christodoulou N. // *Eur J Phys Rehabil Med*: DOI: 10.23736/S 1973-9087.18.05502-8 [Epub ahead of print].
45. Evidence-based position paper on Physical and Rehabilitation Medicine (PRM) professional practice for persons with spinal cord injury. The European PRM position (UEMS PRM Section) / Rapidi C-A., Tederko P., Moslavac S., Popa D., Branco C.A., Kiekens C., Varela Donoso E., Christodoulou N. // *Eur J Phys Rehabil Med* 2018. - Vol.54(5). - P.797-807.